

Levenslang leren in tijden van de COVID-19-pandemie. Een grootschalige bevraging in het Vlaamse Gewest en de rol van socio-demografische variabelen

Dries Verlet, Ahmed Abdelhakim – Statistiek Vlaanderen

ABSTRACT

Meer dan ooit staat de samenleving voor uitdagingen wat betreft het levenslang (bij)leren. In het beleidsmatig kader omtrent levenslang leren krijgt het segmenteren van doelgroepen een centrale plaats, zoals de 'OECD Skills Strategy Flanders'. Idee is het beleid inzake levenslang leren meer doelgericht en op maat te maken, rekening houdend met het al dan niet deelnemen en de verscheidenheid aan motieven (of barrières).

In deze bijdrage focussen we op de deelname aan initiatieven inzake levenslang leren in tijden van de COVID-19-pandemie. Om de maatschappelijke impact van deze pandemie in kaart te brengen, werkte Statistiek Vlaanderen een grootschalige bevraging in het Vlaamse Gewest uit. Het idee vloeide voort uit de nood aan kwaliteitsvolle en betrouwbare data. Voor onze bevraging gebruikten we een aselechte steekproef van 20 000 inwoners van het Vlaamse Gewest, een mixed mode aanpak (*push to web* in combinatie met een papieren versie) en een *mobile friendly* vormgegeven vragenlijst. Uiteindelijk leverde de aanpak een respons op van 50,2%, goed voor meer dan 10 000 deelnemers aan de survey.

Centraal in deze bijdrage staat de verklarende of voorspellende waarde van socio-demografische achtergrondkenmerken om te duiden of iemand al dan niet in een traject van levenslang leren stapt. Hierbij maken we een onderscheid tussen initiatieven in de context van het werk, dan wel de vrije tijd. 18,7% nam tijdens de coronacrisis deel aan een initiatief voor het werk, terwijl 9,0% deelnam aan een initiatief in de vrijetijdssfeer. Kortom, 27,8% nam deel aan een of ander initiatief inzake levenslang leren.

Uit de logistische regressiemodellen komt het belang van de klassieke socio-demografische kenmerken naar voor als het gaat over het voorspellen of iemand al dan niet deelneemt aan initiatieven. Vooral het opleidingsniveau en de leeftijd zijn hier doorslaggevend, al nuanceren we dit naargelang het gaat over initiatieven in de vrije tijd dan wel voor het werk.

In een snel ontwikkelende samenleving en een evoluerende arbeidsmarkt is bijscholen en bijblijven een must. Dit is meteen ook de reden waarom politiek en maatschappelijk sterk wordt ingezet op levenslang leren. De aandacht hiervoor is op zich geen nieuw gegeven en initiatieven om levenslang leren in de maatschappelijke markt te zetten zijn dan ook niet nieuw. Niettemin, in het voorjaar van 2020 kwam er een uitdaging bij: levenslang leren in tijden van de COVID-19-pandemie. De samenleving ging deels op slot, al dienden zich andere mogelijkheden aan. In deze bijdrage staan we stil bij de mate waarin in het Vlaamse Gewest tijdens de coronacrisis deel werd genomen aan een cursus, opleiding, vorming of training. Het gaat hier zowel over initiatieven in georganiseerd verband als over zelfstudie (fysiek of online). Bovendien wordt zowel rekening gehouden met opleidingen voor het werk als met opleidingen in de vrije tijd.

Deze deelname aan initiatieven inzake levenslang leren werd gemeten door middel van een grootschalige bevraging. Meer specifiek werd een vragenlijst uitgezet bij een aselechte steekproef van 20 000 inwoners van het Vlaamse Gewest. Deze bevraging laat ons toe om van uiteindelijk meer dan 10 000 respondenten een meer gedetailleerd zicht te krijgen op tal van maatschappelijke domeinen van hun leven. Centraal in deze bijdrage staat de mate waarin socio-demografische achtergrondkenmerken ons toelaten om te verklaren of voorspellen of iemand al dan niet in een traject van levenslang leren stapt door een opleiding te volgen, zowel voor het werk als voor vrije tijd. Hierbij werd bewust ook gepolst naar het volgen van opleidingen in de vrije tijd.

Situering van de aandacht voor levenslang leren en deze bevraging

In een project van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) staat het levenslang leren centraal onder de noemer 'OECD Skills Strategy Flanders'. Doel van het project is aanbevelingen formuleren wat het beleid inzake levenslang leren betreft op grond van een segmentatiemodel. In dat project staat de ontwikkeling van relevante vaardigheden (*skills*) centraal, naast het gebruiken van deze vaardigheden op het werk en in de bredere samenleving, alsook het versterken van het governance kader voor deze vaardigheden. Dit project, dat loopt tot begin 2022, sluit aan bij een eerder project van de OESO (2019) en bij het streven naar een lerende samenleving waarin levenslang leren in een breder maatschappelijk kader wordt geplaatst (zie Tindemans & Dekocker, 2020). Centraal in de aanpak van de OESO staat de segmentering binnen een systeem van levenslang leren. Idee is het beleid inzake levenslang leren meer doelgericht en op maat te maken. Zo beoogt men een hogere participatie bij diegenen die het meest nood hebben aan het leren, wil men iets doen aan de globale lage motivatie om te participeren en wil men volwassenen ondersteunen in het ontwikkelen van de nodige skills op de arbeidsmarkt en in het bredere maatschappelijke leven (OECD, 2021). De segmentering zelf bestaat uit het onderscheiden van vier groepen bij zij die niet participeren en vijf groepen bij zij die wel participeren. Bij zij die niet participeren wordt rekening gehouden met (het gebrek aan) motivatie en ervaren barrières om over te gaan tot participatie. Bij zij die participeren is er eveneens de (beperkte) motivatie, alsook het extrinsiek dan wel intrinsiek karakter van die motivatie (OECD, 2021).

Net zoals in de rest van de wereld werd ook Vlaanderen zwaar getroffen door de coronapandemie vanaf het voorjaar van 2020. Het zorgde voor een grote nood aan betrouwbare en actuele gegevens over de impact van deze crisis op de leefsituatie van de bevolking. Het is in deze context dat Statistiek Vlaanderen begin 2021 een grootschalige COVID-19-bevraging heeft opgezet om aan die nood tegemoet te komen. Aan 20 000 meerderjarige inwoners van het Vlaamse Gewest, geselecteerd via een toevallige steekproef uit het Rijksregister, werd gevraagd naar de impact van de crisis op hun gezondheid, sociale contacten, werksituatie, inkomen en woon- en gezinssituatie.

Deze bevraging is het resultaat van de nieuwe surveystrategie die door Statistiek Vlaanderen werd uitgewerkt en zich laat samenvatten door drie speerpunten: een aselechte steekproef, een *mixed method*-benadering en een *mobile-first* ontwerp van de vragenlijst. Er werd vooreerst gebruik gemaakt van een toevalssteekproef op basis van het Rijksregister. 20 000 personen van 18 jaar en ouder die in het Vlaamse Gewest wonen, werden willekeurig geselecteerd voor deelname aan de bevraging. Hierbij hadden we aandacht voor alle inwoners, ongeacht hun nationaliteit of leeftijd.

Om aan de COVID-19-bevraging deel te nemen, hadden de respondenten verschillende mogelijkheden, namelijk de zogenaamde *mixed mode*-aanpak. Men kon op verschillende manieren deelnemen aan de bevraging. De geselecteerde personen werden eind januari 2021 per brief uitgenodigd om de bevraging online in te vullen. Hiertoe kreeg men een eenvoudig webadres en een persoonlijke code om deel te nemen. Er werd in de brief ook een QR-code opgenomen, zodat men ook makkelijk door middel van een mobiel toestel kon deelnemen. Wie niet online deelnam, kreeg eind februari alsnog een schriftelijke vragenlijst in de bus. De bevraging werd afgesloten eind maart 2021. De combinatie van een online en papieren vragenlijst zorgde ervoor dat ook personen die geen of onvoldoende digitale toegang hebben, mee werden opgenomen in de bevraging.

Ten slotte werd de vragenlijst zo opgesteld dat deze makkelijk in te vullen is via de smartphone (*mobile first-design*). Daarmee wordt ingespeeld op de sterke toename van de rol van de smartphone, ook in surveyonderzoek (Toepoel, 2019), en dit met het oog op een beter bereik van specifiek moeilijk bereikbare groepen zoals jongeren (zie Lugtig et al., 2016; Toepoel & Lugtig, 2015). De voornaamste uitdagingen bij het uitwerken van het *mobile first*-principe liggen bij het reduceren van de lengte van de vragenlijst en het herontwerpen van de vraagstelling om het invullen van de vragen zo eenvoudig mogelijk te maken. Dat vertaalt zich concreet in het gebruik van kortere vragen die passen op het kleinste scherm (smartphone). Verder is er het inperken van de vraaglast via een beperkt aantal antwoordmogelijkheden en toegankelijk taalgebruik.

De combinatie van bovenstaande elementen zorgt ervoor dat de resultaten van de COVID-19-bevraging een uniek representatief beeld geven van de impact van de coronacrisis op de houdingen, gedragingen en leefsituatie van de inwoners van het Vlaamse Gewest. Na een grondige kwaliteitscontrole, leverde de COVID-19-bevraging 10 035 bruikbare enquêtes op. Afgezet tegenover de brutosteekproef van 20 000 personen komt dat overeen met een responsgraad van 50,2%. Van de 10 035 bruikbare enquêtes werden er 72,5% online ingevuld en 27,5% op papier. Binnen de groep respondenten die online deelnam, deed ongeveer een derde dit middels de smartphone. In de totale groep respondenten komt dit overeen met 23,5% die deelneemt door middel van de smartphone. Van het aanbod om deel te nemen via de papieren versie van de vragenlijst werd verhoudingsgewijs meer door ouderen en kortgeschoolden gebruikgemaakt.

Omwille van de onvermijdelijke verschillen in de respons naar achtergrondkenmerken werd de uiteindelijke steekproef gewogen bij de berekening van de resultaten. Dat houdt in dat men de ondervertegenwoordigde groepen meer laat doorwegen, terwijl de groepen die oververtegenwoordigd zijn minder gewicht krijgen. Op die manier worden de verhoudingen tussen de verschillende doelgroepen in de uiteindelijke steekproef hersteld en in overeenstemming gebracht met het steekproefkader. Zo bekomt men een representatieve steekproef voor de beoogde doelpopulatie, alvast op grond van de gebruikte achtergrondkenmerken.¹

Bij de weging van de COVID-19-bevraging werd rekening gehouden met de volgende vijf achtergrondkenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, nationaliteit (Belg of niet-Belg) en urbanisatiegraad. Voor een meer gedetailleerde analyse van de methode verwijzen naar het eerste rapport in de basisrapportering over deze survey (Statistiek Vlaanderen, 2021a).

¹ Zie Pickery (2010) voor een uitgebreide toelichting over het berekenen van surveygewichten.

De empirie aan het woord

In deze bijdrage focussen we op de mate waarin men tijdens het eerste jaar van de COVID-19-pandemie heeft deelgenomen aan een cursus, opleiding, vorming of training. Het gaat hier zowel over initiatieven in georganiseerd verband als over zelfstudie (fysiek of online). Bovendien wordt zowel rekening gehouden met opleidingen voor het werk als met opleidingen in de vrije tijd. In onze analyse hebben we aandacht voor diegenen die expliciet al dan niet hebben deelgenomen aan initiatieven inzake levenslang leren.² Binnen de groep die we meenemen in deze analyse geeft 18,7% aan te participeren aan een initiatief voor het werk, terwijl 9,0% deelnam aan een initiatief in de vrijetijdssfeer. Kortom, 27,8% van onze respondenten hebben deelgenomen aan een of ander initiatief inzake levenslang leren.

Socio-demografische verschillen in de deelname aan opleidingsinitiatieven: een bivariate blik

Voor deze analyse bekijken we de verschillen in deelname aan opleidingsinitiatieven (als afhankelijke variabele) naargelang de volgende socio-demografische kenmerken: geslacht, leeftijdscategorieën, opleidingsniveau, gezinstype en herkomst.

Aangezien zowel de afhankelijke als de onafhankelijke variabelen categorische variabelen zijn, gebruiken we kruistabellen om de bivariate samenhang tussen de kenmerken te bestuderen. De associatiematen die we bij de bivariate analyses hanteren, zijn gebaseerd op X^2 -toetsen, waarbij we in eerste instantie kijken naar het gegeven of er zich al dan niet significante verschillen aandienen.³

In de analyses maken we een onderscheid tussen drie afhankelijke variabelen: het al dan niet gevolgd hebben van een of andere opleiding (27,8% deed dit), het al dan niet gevolgd hebben van een opleiding voor het werk (18,7%) en het al dan niet gevolgd hebben van een opleiding voor de vrije tijd (9,0%). Op die manier kunnen we het profiel van diegenen die een opleiding gevolgd hebben verder verfijnen rekening houdend met het type opleiding waaraan men heeft deelgenomen. Zo stellen we globaal genomen vast dat vrouwen (29,3%) iets vaker een opleiding volgen dan mannen (26,3%). Als het gaat over het volgen van opleidingen voor het werk is er evenwel geen significant verschil tussen de geslachten: 18,0% van de mannen en 19,4% van de vrouwen heeft een opleiding voor het werk gevolgd. Een significant verschil is wel te zien bij opleidingen voor vrije tijd. Meer vrouwen (9,9%) dan mannen (8,2%) volgen dergelijke opleidingen.

Naarmate de leeftijd stijgt, daalt het aandeel dat deelneemt aan opleidingen. Binnen de groep 35-jarigen schommelt de participatiegraad rond de 45,5%. Vanaf de leeftijd van 35 jaar is de (lineaire) daling van de deelname duidelijk, tot 3,8% bij de 75-plussers. Deelname aan opleidingen voor het werk is het hoogst bij 25- tot 34-jarigen (30,9%), gevolgd door 18- tot 24-jarigen (30,7%) en de 35- tot 44-jarigen (29,4%). Vanaf 55 jaar is een sterke daling in deelname duidelijk: 15,4% van de 55- tot 64-jarigen heeft een opleiding gevolgd voor het werk. De jongere leeftijdscategorieën participeren ook meer aan opleidingen voor vrije tijd: 14,8% bij de 18- tot 34-jarigen. Vanaf de leeftijd van 35 jaar daalt de deelname (lineair) van 9,7% bij de 35- tot 44-jarigen tot 3,6% bij de 75-plussers.

Naarmate het opleidingsniveau stijgt, neemt ook de deelname aan opleidingen toe. Zo zien we een stijging van 8,4% bij de kortgeschoolden, over 24,9% bij de middengeschoolden, tot 45,2% bij de hooggeschoolden. Het verschil tussen opleidingsniveaus is zeer uitgesproken als het gaat over opleidingen in functie van het werk.

² Dit maakt dat we diegenen die “weet niet” of niet antwoorden op deze vraag weglaten uit de analyse. Zo antwoordde 2,2% expliciet met “weet niet/geen antwoord”, terwijl er 3,5% item non-respons was voor deze vraag. We baseren de analyse voor het levenslang leren op de antwoorden van de resterende 9468 respondenten.

³ De X^2 -toets, net zoals andere associatiematen, geeft de mate van associatie weer tussen twee variabelen, maar niet de sterkte van de associatie. Wanneer minstens een variabele op ordinale schaal gemeten is, verdienen andere krachtigere toetsen voor onafhankelijkheid de voorkeur (Callens & Croux, 2004).

Zo heeft 32,4% van de hooggeschoolden voor het werk een opleiding gevolgd. Bij de middengeschoolden gaat het om 16,2% en bij de kortgeschoolden om slechts 4,0%. Hetzelfde beeld zien we bij deelname aan opleidingen voor vrije tijd. Hooggeschoolden (12,8%) participeren beduidend meer dan middengeschoolden (8,7%) en kortgeschoolden (4,4%).

Naargelang het gezinstype zien we een lage deelname aan opleidingsinitiatieven bij diegenen die alleen wonen of samenwonen met een partner zonder kinderen (respectievelijk 19,7% en 19,1%). Hogere participatieniveaus zien we bij zij die samenwonen met een partner en kind(eren) en zij die bij de ouders inwonen (respectievelijk 35,8% en 40,3%). Wat de deelname aan opleidingen specifiek voor het werk betreft, zien we dezelfde tendens: een lage deelname bij diegenen die alleen wonen (11,6%) of met partner (zonder kinderen, 10,9%), terwijl de participatie hoog is bij diegenen die samenwonen met partner en kind(eren) (28,5%) of bij de ouders inwonen (26,1%). Bij de deelname aan vormingen gerelateerd aan vrije tijd, zien we vooral een hoge participatie bij diegenen die bij hun ouders wonen (14,2% tegenover 9,0% gemiddeld).

In de analyse werd ook rekening gehouden met de herkomst van de respondenten (de nationaliteitshistoriek). Hierbij maken we een onderscheid tussen Belg, niet-Belg EU en niet-Belg niet-EU (Statistiek Vlaanderen, z.d.). Globaal genomen zijn er geen statistisch significante verschillen in de deelname aan initiatieven inzake levenslang leren. Verschillen naargelang herkomst komen wel naar voor indien we rekening houden met het type levenslang leren initiatieven waaraan men deelneemt (bij Belgen is dat 27,9%, niet-Belg EU 28,4% en bij niet-Belg niet-EU 26,1%). Indien we rekening houden met het type participatie zien we wel noemenswaardige verschillen. Bij de deelname aan werkgerelateerde initiatieven, zien we dat deze hoger is bij Belgen (19,1%) en merklijk lager is bij niet-Belgen uit niet-EU-landen (14,6%). In deze laatste groep is er dan wel weer meer deelname aan initiatieven inzake vrije tijd (11,6%), terwijl deze lager ligt bij personen met Belgische herkomst (8,8%).

Multivariate analyse van de rol van socio-demografische kenmerken voor het levenslang leren

Naast de louter bivariate verbanden tussen de afzonderlijke socio-demografische kenmerken enerzijds en het al dan niet participeren aan opleidingen anderzijds, kijken we ook naar de multivariate samenhang. Willen we de verklarende of voorspellende waarde van diverse kenmerken nagaan voor een categorische afhankelijke variabele, dienen we beroep te doen op logistische regressie. Logistische regressie is het belangrijkste model voor categorische responsvariabelen en wordt gebruikt in tal van applicaties, zoals biomedische en sociale wetenschappelijke studies (Agresti, 2013). Aangezien het gaat over een binaire afhankelijke variabele (het al dan niet deelnemen aan opleidingsinitiatieven), gebruiken we binaire logistische regressie.

De mate waarin de onafhankelijke variabelen bijdragen tot het verklaren van het al dan niet participeren wordt weergegeven door middel van een parameter (Nagelkerke R^2). Hoe hoger deze waarde - uitgedrukt in een percentage - hoe sterker een onafhankelijke variabele bijdraagt tot het verklaren van het al dan niet participeren.⁴

Overigens, net zoals bij alle voorgaande analyses, kunnen we strikt genomen geen uitspraken doen over de causaliteit van de gevonden verbanden. Met andere woorden, we kunnen ons enkel uitspreken over de sterkte van verbanden, zonder dat we iets kunnen zeggen over de oorzakelijkheid ervan. Dergelijke binaire logistische regressiemodellen laten ons toe om de verklarende of voorspellende waarde van één of meerdere kenmerken voor het al dan niet participeren na te gaan.

⁴ Voor een meer gedetailleerde uitleg over logistische regressie kunnen we verwijzen naar DeMaris, 1992; Menard, 1995 en Tabachnick & Fidell, 2001.

Meer nog, door middel van deze techniek houden we ook rekening met de onderlinge samenhang tussen de onafhankelijke variabelen en krijgen we ook een beeld van wat nu de meest doorslaggevende kenmerken zijn.

In **TABEL 1** worden er drie regressiemodellen weergegeven. Meer specifiek is er het regressiemodel wat betreft het al dan niet deelnemen aan één of ander opleidingsinitiatief (model 1), een model dat specifiek gaat over de deelname aan initiatieven in de werkcontext (model 2) en een model dat specifiek gaat over het deelnemen aan initiatieven in de context van de vrije tijd (model 3).

Vooreerst is er de logistische regressieanalyse die ons meer zegt over de verklarende waarde van de socio-demografische kenmerken voor het al dan niet participeren aan een opleiding, ongeacht het voor het werk of de vrije tijd is. De globale voorspellende waarde laat zich samenvatten door een Nagelkerke R^2 -waarde van 26,0%. Binnen model 1 zien we (op grond van de Wald-statistieken) dat vooral het opleidingsniveau en de leeftijd een belangrijke verklarende waarde hebben.

Als we kijken naar de bijhorende odds-ratio's zien we dat hooggeschoolden zes keer meer kans hebben om te participeren aan levenslang leren initiatieven (rekening houdend met de andere variabelen in het model). Op vlak van leeftijd zien we dat de odds-ratio's voor de leeftijdscategorieën voor diegenen boven de 25 jaar telkens lager zijn dan 1, wat een lagere participatie ten aanzien van de referentiecategorie betekent. De trend is niet altijd eenduidig, maar het geeft aan dat de kans om te participeren het hoogst is bij de jongste leeftijdscategorieën. Op zich is de verklarende waarde van herkomst nog significant, terwijl geslacht en het gezinstype geen verklarende waarde hebben.

Vervolgens is er het logistische regressiemodel om de verklarende waarde van de socio-demografische kenmerken te duiden wat betreft het al dan niet deelnemen aan initiatieven voor het werk. Ook hier is de verklarende waarde aanzienlijk (Nagelkerke R^2 27,4%). In vergelijking met het voorgaande model zien we dat het effect van opleidingsniveau veel meer uitgesproken is, hoewel ook hier de leeftijd een belangrijk bijdrage levert aan de verklarende waarde van het model. We zien dat herkomst in veel mindere mate, maar ook significant bijdraagt, terwijl het effect van geslacht niet significant is.

Tot slot is er de verklarende waarde van de vijf socio-demografische kenmerken voor het al dan niet deelnemen aan activiteiten voor de vrije tijd. Hier merken we dat de verklarende waarde van deze groep kenmerken merkbaar lager ligt (6,4% voor Nagelkerke R^2 , tegenover 27,4% in het model voor het al dan niet deelnemen aan een initiatief voor het werk). Deze socio-demografische kenmerken helpen ons dus veel minder goed in het voorspellen of iemand al dan niet deel heeft genomen aan een initiatief inzake levenslang leren.

Ook wat vrije tijd betreft, zijn het vooral het opleidingsniveau en de leeftijd die een verklarende waarde hebben, al is het effect van opleidingsniveau niet zo overheersend als bij het duiden van de deelname aan werkgerelateerde opleidingen. Dit is op zich een belangrijke vaststelling bij het duiden van initiatieven inzake levenslang leren, aangezien deze niet altijd het onderscheid maken tussen initiatieven in de werksfeer dan wel in de context van de vrije tijd. Verder zien we wat vrije tijd betreft een beperkt, maar significant effect voor geslacht en het gezinstype, terwijl herkomst net niet significant bijdraagt.

Wat gezinssituatie betreft, is het vooral de groep die samenwoont met partner en kind(eren) die significant afwijkt ten aanzien van de groep alleenstaanden (als referentiecategorie voor deze variabele). Bij diegenen met partner en kind(eren) is de kans op deelname aan vrijetijdsinitiatieven lager, terwijl hun kans om deel te nemen aan initiatieven voor het werk hoger is (telkens ten aanzien van alleenstaanden, rekening houdend met de overige kenmerken in het model). In het logistisch regressiemodel voor deelname aan vrijetijdsinitiatieven zien we dat de kans dat vrouwen participeren significant hoger is. In de overige modellen is er geen significant effect van geslacht in de multivariate analyse.

TABEL 1 \ Logistische regressiemodel omtrent de verklarende waarde voor het al dan niet deelnemen aan opleidingsinitiatieven in het algemeen (model 1), specifiek voor het werk (model 2) of specifiek voor vrije tijd (model 3)

	Model 1: algemeen			Model 2: voor het werk			Model 3: voor de vrije tijd		
	WALD	SIG.	EXP(B)	WALD	SIG.	EXP(B)	WALD	SIG.	EXP(B)
Constant	52,588	0	0,328	93,982	0	0,166	150,851	0	0,076
Geslacht (ref.: man)	0,506	0,477	1,037	1,816	0,178	0,925	5,946	0,015	1,197
Leeftijd (ref.: -25-jaar)	453,488	0		258,585	0		59,135	0	
25-34 jaar	8,713	0,003	0,720	12,934	0	0,645	0,010	0,920	0,985
35-44 jaar	18,328	0	0,593	15,229	0	0,591	2,174	0,140	0,777
45-54 jaar	42,440	0	0,452	33,531	0	0,458	5,002	0,025	0,682
55-64 jaar	93,987	0	0,300	61,611	0	0,339	19,770	0	0,455
65-74 jaar	216,133	0	0,115	177,951	0	0,024	8,462	0,004	0,590
75 jaar en ouder	216,346	0	0,055	53,862	0	0,005	28,842	0	0,299
Opleidingsniveau (ref.: kortgeschoold)	573,615	0		402,549	0		90,657	0	
Middengespoold	90,368	0	2,306	70,113	0	2,702	21,179	0	1,745
Hooggeschoold	435,293	0	6,069	273,903	0	6,835	78,545	0	2,864
Ander	0,197	0,657	1,166	0,020	0,887	1,073	0,284	0,594	1,264
Gezinstype (ref.: woont alleen)	10,893	0,054		16,729	0,005		39,365	0	
Woont met partner zonder kinderen	0,097	0,755	0,971	0,015	0,904	0,986	0,021	0,884	0,982
Woont met partner en kind(eren)	0,179	0,673	0,960	4,618	0,032	1,274	16,673	0	0,565
Woont niet met partner wel met kind(eren)	1,334	0,248	1,160	1,747	0,186	1,219	0,008	0,929	1,016
Woont bij ouders	0,557	0,455	0,906	1,008	0,315	0,859	0,115	0,735	1,062
Ander	2,516	0,113	1,223	0,573	0,449	1,117	1,607	0,205	1,236
Herkomst (ref.: Belg)	9,165	0,010		20,210	0		5,427	0,066	
Niet-Belg EU	0,020	0,887	1,017	0,781	0,377	0,888	2,266	0,132	1,272
Niet-Belg niet-EU	9,033	0,003	0,747	19,868	0	0,595	3,611	0,057	1,281
	Model: -2 Log likelihood: 9267,9; Nagelkerke R ² : 26,0%, p < 0,001			Model: -2 Log likelihood: 7352,3; Nagelkerke R ² : 27,4%, p < 0,001			Model: -2 Log likelihood: 5434,4; Nagelkerke R ² : 6,4%, p < 0,001		

Conclusies en aanbevelingen

Centraal in deze bijdrage staat de rol van socio-demografische kenmerken bij het voorspellen van het al dan niet participeren aan een initiatief inzake levenslang leren. Deze socio-demografische kenmerken komen, naast andere factoren, ook naar voor in de segmentatie die de OESO heeft uitgewerkt (OECD, 2021). Niettemin willen we in deze analyse niet enkel een classificatie nastreven zoals bij de segmentatiemodellen van de OESO. In onze analyse willen we eerder voorspellingsmodellen toetsen omtrent het al dan niet deelnemen aan levenslang leren initiatieven.

Hiertoe maken we gebruik van logistische regressiemodellen, een techniek waardoor we ook rekening kunnen houden met de onderlinge samenhang tussen de onafhankelijke variabelen. We krijgen ook een beeld van wat nu de meest doorslaggevende kenmerken zijn. In deze regressiemodellen zien we dat dit heel duidelijk het opleidingsniveau en de leeftijd van de respondenten zijn. Hierbij zijn het vooral de hooggeschoolden, alsook de jongere leeftijdsgroepen die hun weg vinden naar opleidingsinitiatieven. Uit de tussentijdse analyses van de OESO leren we alvast dat een aantal van de huidige beleidsinitiatieven inzake levenslang leren gericht zijn op groepen met lagere opleidingsniveaus en uit de oudere leeftijdsgroepen. Het benadrukt het belang om ook aandacht te hebben voor deze doelgroepen en vooral voor de wegen om hen te bereiken.

Beleidsmatige adviezen zijn niet het opzet van deze analyse op grond van een grootschalige bevraging van Statistiek Vlaanderen. Wel leren we dat de klassieke socio-demografische kenmerken ons toelaten om vrij goed te voorspellen of iemand al dan niet deelneemt aan initiatieven inzake levenslang leren; vooral het opleidingsniveau en de leeftijd zijn hier doorslaggevend.

Tot slot benadrukken we dat deze gegevens verzameld zijn in een context waarin de samenleving in belangrijke mate op slot ging omwille van de COVID-19-pandemie. Strikt genomen zou je kunnen veronderstellen dat dit ervoor zorgde dat mensen misschien wel meer tijd hadden om bijvoorbeeld deel te nemen aan levenslang leren initiatieven. Niettemin, in diezelfde periode dienden zich ook andere uitdagingen aan die (minstens) even groot zijn of waren. Hierbij denken we aan de digitale vorm waarin initiatieven (noodgedwongen) moesten plaatsvinden en de overige maatschappelijke domeinen die onder druk kwamen te staan. Naast de gezondheids crisis op zich, denken we hier bijvoorbeeld aan het welzijn en de werksituatie (Statistiek Vlaanderen, 2021a, 2021b, 2021c). Dit is meteen ook de reden waarom in vervolgonderzoek aandacht zal gaan naar andere kenmerken die naast de socio-demografische kenmerken ons iets leren over het al dan niet deelnemen aan initiatieven inzake levenslang leren.

BIBLIOGRAFIE

- Agresti, A. (2013). *Categorical Data Analysis* (3rd edition). Hoboken, New York: John Wiley & Sons.
- Callens, M., & Croux, C. (2004). Contact and Cooperation in the Belgian Fertility and Family Survey. *Statistics Canada: Survey Methodology*, 30(1), 115-124.
- DeMaris, A. (1992). *Logit Modeling. Practical Applications, Series: Quantitative applications in the social sciences (nr. 86)*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Lugtig, P., Toepoel, V., & Amin, A. (2016). Mobile-only web survey respondents. *Survey Practice*, 9(4), 1-8.
- Menard, S. (1995). *Applied Logistic Regression Analysis. Series: Quantitative applications in the social sciences (nr. 106)*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- OECD. (2019). *OECD Skills Strategy Flanders: Assessment and Recommendations* (OECD Skills Studies). Parijs: OECD Publishing.
- OECD. (2020). *Increasing Adult Learning Participation: Learning from Successful Reforms* (OECD Series Getting Skills Right). Parijs: OECD Publishing.
- OECD. (2021). *OECD Skills Strategy Flanders. Strengthening lifelong learning policies through segmentation*. Policy Implications Workshop, 29 October 2021.
- Olmos, A., & Govindasamy, P. (2015). A Practical Guide for Using Propensity Score Weighting in R. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 20(13), 1-8.
- Pickery, J. (2010). *Aanmaak en gebruik van gewichten voor surveydata. Met toepassing van SPSS (SVR - methoden en technieken 2010/3)*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.
- Statistiek Vlaanderen. (2021a). *Resultaten COVID-19-bevraging: Gezondheid, welzijn en sociale contacten* (SV-rapport 2021/4). Brussel: Statistiek Vlaanderen.
- Statistiek Vlaanderen. (2021b). *Resultaten COVID-19-bevraging: Werk, inkomen en levenslang leren* (SV-rapport 2021/5). Brussel: Statistiek Vlaanderen.
- Statistiek Vlaanderen. (2021c). *Resultaten COVID-19-bevraging: Wonen, mobiliteit, kinderwens, onderwijs, digitalisering en aanpak van de crisis* (SV-rapport 2021/6). Brussel: Statistiek Vlaanderen.
- Statistiek Vlaanderen. (z.d.). *Bevolking naar herkomst*. Geraadpleegd van <https://www.statistiekvlaanderen.be/KSMD-105-bevolking-naar-herkomst>.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics* (Fourth edition). Boston/ London: Allyn and Bacon.

- Tindemans, B., & Dekocker, V. (2020). *The learning society*. Brussel: Centre of Expertise on Innovative Learning Pathways.
- Toepoel, V., & Lugtig, P. (2015). Online Surveys are Mixed-Device Surveys. *Methods, Data, Analysis*, 9(2), 155-162.
- Toepoel, V. (2019). *Het ontwerpen van web surveys voor smartphones*. Lezing voor het Nederlandstalig Platform voor Survey Onderzoek (NPSO), Rotterdam, 21 juni 2019.
- Verlet, D., & Vander Molen, T. (2021). *Nieuwe surveystrategie van Statistiek Vlaanderen*. SV-seminarie, Brussel, 29 juni 2021.